

z-u). V levém středním poli znak slezský (jako u středního z-u). V pravém spodním poli znak Těšínska: na modrém štítě zlatá orlice vpravo hledící. Ve spodním středním poli znak Opavska: štít červeně a bíle rozpuštěný. V levém spodním poli znak Ratibořska: štít rozpuštěný; v pravém modrém poli zlatá orlice s členkou vpravo hledící, levé pole bíle a červeně rozpuštěné. — Po pravé i levé straně štítu stojí zlatý lev dvouocasý s členkou jakožto strážce štítu. Pod štítem vine se stuha, na níž se čte heslo »Pravda vítězí«.

Vládním nařízením z 20. VII. 1920, č. 512 Sb. bylo o s-m z-u stanoveno: »Malého z-u užívá se k označení státních úřadů, soudů a podniků, jakož i státního majetku. Středním z-em označují se nejvyšší státní úřady a soudy, společné celému státu. Velkého s-ho z-u užívá se ve styku zahraničním, pak prezident republiky a Národní shromáždění při slavnostních příležitostech.« — Ve schůzi ministerské rady 23. XII. 1938 bylo usneseno: »Úřední místnosti státních úřadů, soudů, ústavů a podniků, které jsou určeny pro jednání se stranami, buďtež označeny na čelné své stěně středním s-m z-em (§ 5 zákona č. 252/1920 Sb.).« — MŠANO výnosem z 6. I. 1939, stanovilo: Střední s. z. jest umístiti v úředních místnostech (pokud jde o školy, v učebnách, přednáškových síních, ředitelnách a sborovnách, v mateřských školách v místnostech zaměstnávacích) na čelné stěně. — Podle § 152 Škol. a vyuč. řádu z r. 1937 smějí s-ho z-u užívat v úřední pečeti nebo k označování budovy jen školy státní.

J. Křivánek.

Stavěl Josef, PhDr. (12. III. 1901, Znojmo —), český psycholog, docent Komenského university, od roku 1928 ředitel psychotechnického ústavu v Bratislavě. Hlavním oborem S-ovy činnosti jest psychotechnika, není mu však cizí ani teoretická psychologie a pedopsychologie. Nejdůležitější jeho práci teoreticko-psychologickou je kniha *Hlad. Příspěvek k analýze pudu* (1937), v níž obšírně probírá jeden ze základních pudů. Pro pedologii má tu význam zvláště podrobná analýza ssání. Z oboru užité psychologie věnoval S. hlavní pozornost psychologickému výběru žactva pro vyšší studium (v čl. *Psychotechnika a vysoká škola, Psychotechnický výběr k technickému studiu, Inteligence vysokoškolských posluchačů, Výsledky psychotechnických zkoušek s kandidáty konservatoře, Zum Aufbau der Psychodiagnostik* a j.). Svě pojetí zásad a metod psychologického poradnictví vyložil v stati *Poradnictví při volbě povolání* (Encyklopedie výkonnosti I.), výsledky psychologického výzkumu na Slovensku shrnul v práci *Mentální výkony dětí českých a slovenských*. S. uvedl psychotechniku a poradnictví při povolání na Slovensko. Podle jeho působení byl nazván jeho test (S-ův bratislavský test

I.), sloužící k individuálním i hromadným zkouškám inteligence; byl také převeden do slovenčiny a přeložen do němčiny a maďarštiny.
J. Uher.

Stejskal Cyril (31. XII. 1890, Starnov u Sternberka na Moravě, —), PhDr., docent pedagogiky na Karlově universitě v Praze, dlouhá léta středoškolský profesor v Praze (LFr), od r. 1936 ředitel Zemského pedologického ústavu při Zemském ústředí péče o mládež v Praze; ústav byl zrušen dnem 31. prosince 1938. Tento ústav pomáhal budovati podle svých dlouhých zkušeností z Pedologického ústavu hlavního města Prahy (Ústavu pro výzkum dítěte). Zabývá se pedologií a uvedl ji také do praxe ve výzkumu dětí normálních i úchylných. Po jazykových studiích na universitě zapracoval se ještě pod vedením F. Čády do studia dítěte, zejména dětské inteligence. Ve svých pracích vychází z bohaté zkušenosti s dětmi a ze soustavného jejich výzkumu ve škole a zejména v pedologických ústavech. Po té stránce měl na jeho práci vliv zejména hamburský William Stern, u něhož se S-ovi dostalo také osobní průpravy a jenž se S-ovi stal nejbližším svými názory. Pod jeho vlivem podnikl S. tisíce výzkumů dětí normálních a zejména rozebral v odborných posudcích nesčetné případy dětí v některém směru úchylných a nesnadno vychovatelných. Vedle práce v pedologických ústavech vedl v tomto směru také v r. 1922—1932 psychologickou službu ve Studentské poradně pro volbu povolání. Ze své průpravné práce přeložil také spis *Williamu Sterna Pedologie kulturním požadavkem* (v Praze 1922) a vydal několik přípravných prací k celkovému obrazu dětské inteligence; celkový obraz dospívání nastínil v *Pedagogickém sborníku ministerstva zemědělství* a samostatně vydal pod názvem *Z psychologie puberty a jinošství* (1924); výsledek odborných učitelských posudků o schopnosti žactva k středoškolskému studiu posoudil v příspěvku *Jak se osvědčil posudek učitelů o způsobilosti jejich žáků ke studiu* (1926), k přijímacím zkouškám středoškolského žactva podal výklad v článku *K chystané reformě přijímání žactva do primy* (Střední škola i zvl. otisk, 1925), do příbuzného okruhu mífí *Účinnost pražského školství národního* (1925) i *Naše první zkouška inteligence nastávajících primánů* (Střední škola i zvl. otisk, 1923). Celkový rozhled po svém pracovním oboru vypracoval ve spisku *O výzkumu dětské inteligence* (v Praze 1921), jinde vyložil *Nové společné úkoly tělesného a duševního výzkumu dětí* (Národopisný věstník i zvl. otisk, 1922), psychologii žáka na střední škole chtěl soustavně zkoumati zvláštním odborníkem v návrhu *O školního psychologa* (1930), do sborníku *Správná volba povolání* (s Frant. Šerackým, Julianou Lancovou a j.) přispěl stati *Psychognostické metody v poradnictví* (též sa-

mostatně, 1926), pražské pokusné školy posoudil ve zprávě *O diferenciaci na našich pokusných školách* (1930) a zejména *Poznátky z všestranného výzkumu žactva pokusných škol v Praze* (1932). Většinu těchto prací podnikl jako vedoucí psycholog pražského Ústavu pro výzkum dítěte a vydal je také z největší části v *Rozpravách* tohoto ústavu. Některé příspěvky přednesl i na sjezdech pro výzkum dítěte, při jejichž organisování i při redakci sjezdových zpráv se činně uplatnil. Touto dlouholetou literární i praktickou přípravou propracoval všechny zřetele svého největšího dosud spisu *Dětská inteligence* (zatím díl I., *Povaha inteligence a metody jejího výzkumu*, 1934). Hledisko psychologické doplňuje všude zřetelem k sociálním poměrům dítěte. Vydatně přispěl zejména k osvětlení psychologie žáka na střední škole a prozkoumal úchytky mládeže na všech věkových stupních. Od r. 1936 řídí pedologickou část *Věstníku pedagogického* a Knihovnu středoškolských otázek v profesorském nakladatelství. *L. Kratochvíl.*

Sterilisace (v hygienickém smyslu) jest zničení veškerých zárodků v prostředí, které s-ujeme. Ke s-i užíváme především prostředků fyzikálních, neboť chemické prostředky by mohly ovlivnit i samo prostředí. Z prostředků fyzikálních jest nejdůležitější teplo, a to buď jako přímý plamen (k ožehnutí povrchu předmětů, u nichž je to možno), jako suché teplo (ohřátý vzduch) a konečně — to je případ nejdůležitější — jako vodní pára.

S. suchým teplem je účinná (pro velikou vzdornost některých forem mikrobů, t. zv. spor, vůči tomuto prostředku) teprve při vysokých teplotách (160° C). V praxi se k tomuto účelu užívá kovových skříní, vyložených asbestem, které se zpravidla zahřívají svítíplynem.

S. vodní parou je účinnější; působí tu již poměrně nízká teplota (100° C), je-li prostor, v němž se s-uje, úplně parou nasycen. V praxi se tu užívá přístrojů speciálně upravených, na př. Kochova hrnce.

S. parou pod tlakem jest nejúčinnější. Přístroje pro tuto s-i (t. zv. autoklavy) užívají nadtlaku až 2 atmosfér (při teplotě 134° C), při nichž půlhodinová s-ční doba bezpečně zničí i nejvzdornější zárodek.

S. se velmi často užívá jak v lékařství, tak i v průmyslu, zvláště potravinářském.

M. Kredba.

Stern William Louis (1871—1938), profesor psychologie v Hamburku a v Durhamu ve Spoj. státech severoam., kde přednášel na Duke-University. Náleží k největším soudobým psychologům; účastnil se psychologického výzkumu způsobem vskutku průkopnickým. Psychologii chápe jako dílčí obor personalistiky a staví ji na metafysické základně kritického personalismu, založeného na

antithesi osoba — věc. Vyšel sice z asociací a atomistické psychologie, ale náleží do řady těch, kteří se nejvíce zasloužili o její překonání stálým uplatňováním celostního zřetele, opřeno o kategorii osoby jako účelné jednoty. — Věcně i metodicky propracoval diferenční psychologii jako samostatné psychologické odvětví. Společně s Wiegmannem vypracoval metodiku pro výzkum dětské inteligence, prozkoušel celé serie testů, zavedl do měření inteligence t. zv. inteligenční kvocient a podal nakonec úplnou teorii inteligence. Sám se však ostře postavil proti přeceňování a výstřelkům testové metodiky, která svou domnělou »klasifikací« osobnosti psychologický výzkum spíše ohrožovala a zastírala. Mezi německými psychology pokusil se S. první o velkorysé, rámcové zpracování psychologie předškolního věku a přispěl sám četnými monografiemi k výzkumu dětství a mládí. Jeho vydání chlapeckého deníku z doby puberty se stalo vzorem pro další práce. S. pracoval průkopnický také v užité psychologii a uvedl psychologii ve velmi plodný styk s pedagogikou, s životem hospodářským i právním. Velmi ceněné jsou na př. jeho práce o svědecké výpovědi, o mravnostních poklescích mládeže a jiné.

Spisy. Person und Sache (3. sv. 1906 až 1924); *Personalistik als Wissenschaft* (1930); *Die differentielle Psychologie in ihren method. Grundlagen* (3. vyd. 1923); *Psychologie der frühen Kindheit* (6. vyd. 1930); *Die Kindersprache* (4. vyd. 1928); *Erinnerung, Aussage und Lüge in der frühen Kindheit* (4. vyd. 1930); *Anfänge der Reifezeit* (2. v. 1929); *Die Intelligenz der Kinder und Jugendlichen* (4. vyd. 1928); *Probleme der Schülerauslese* (1926); Stern W.-Wiegmann O.: *Methodensammlung zur Intelligenzprüfung von Kindern und Jugendlichen* (3. v. 1926); *Jugendliche Zeugen in Sittlichkeitsprozessen* (1926); *Sittlichkeitsvergehen an höheren Schulen* (1928, společně s W. Hoffmannem); *Allgemeine Psychologie auf personalistischer Grundlage*, Haag 1935 (anglický překlad tohoto vrcholného díla Sternova vyšel krátce před smrtí autorovou).

Dále vydával *Zeitschrift für angewandte Psychologie* (s O. Lipmannem od r. 1907), *Zeitschrift für pädagogische Psychologie* (s O. Scheibnerem od r. 1915), *Beiträge zur Psychologie der Aussage* (1903—1906), *Hamburger Arbeiten zur Begabungsforschung* (od r. 1919), *Hamburger Untersuchungen zur Jugend- und Sozialpsychologie* (od r. 1928), *Schriften zur Psychologie der Berufseignung und des Wirtschaftslebens* (s O. Lipmannem od r. 1918). Do češt. přeložil C. Stejskal programní spis *Pedologie kulturním požadavkem*. *F. Kratina.*

Stojunin Vladimír Jakovlěvič, (1826 až 1888), ruský pedagog směru Ušinského, zabýval se zvl. reformou ruské stř. školy. Opíraje se o autoritu Pirogova, snažil se zba-